

PÊLE-MÊLE

Mgr. Michaela Mikušková, Mgr. Lucia Nižníková

Aktualizovali sme Knižničný poriadok UMB

1. januára 2025 nadobudol platnosť aktualizovaný Knižničný poriadok Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. Jeho aktualizáciu si vyžiadali najmä zmeny v poskytovaní služieb, ktoré univerzitná knižnica zaviedla v posledných dvoch rokoch. Ide najmä o odsun absenčných výpožičiek z Ekonomickej študovne na Referát absenčných výpožičiek a zavedenie doručovacej služby Packeta. Upresnenie na základe každodennej praxe si vyžiadali niektoré pracovné postupy ako napríklad registrácia používateľov a služby pre používateľov so špecifickými potrebami.

V dôsledku realizácie úloh vyplývajúcich z projektu *Strategický rozvoj infraštruktúry konzorcia Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici a Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre* bola zavedená nová kategória používateľov pre študentov a zamestnancov partnerskej univerzity. Podmienky registrácie a využívania služieb našej knižnice boli zapracované do príslušných článkov knižničného poriadku.

Úpravy sa dotkli aj Cenníka poplatkov a služieb, ktorý tvorí prílohu č. 2 Knižničného poriadku UMB:

- Na základe odporúčania Knižničnej rady UMB bol zrušený registračný poplatok pre zamestnancov univerzity (kategórie A a D).
- Zaviedli sa poplatky za nové nadštandardné služby – zasielanie kníh domov cez Packetu (služba Zásielka domov) a obalovanie kníh.
- Zjednotili sa poplatky za kopírovanie a čiernobielu tlač dokumentov, a za vypracovanie rešerše do a nad 30 záznamov.
- Zaviedol sa poplatok za nevyzdvihnutie dokumentu žiadaného cez medziknižničnú výpožičnú službu (MVS a MMVS).
- Znížil sa manipulačný poplatok pri strate dokumentu a didaktickej pomôcky.
- Zvýšili sa poplatky za jednorazové využívanie služieb knižnice, vypracovanie rešerše pre registrovaných a neregistrovaných používateľov a za riaditeľskú pomienku.

Pravidlá výpožičky a návratu dokumentov prostredníctvom doručovacej služby Packeta nájdete na webovej stránke Univerzitnej knižnice v časti

Základné služby <https://kniznica.umb.sk/sluzby-a-fondy/zakladne-sluzby/packeta.html>.

Repozitár rUMBa v novom šate

Univerzitný repozitár rUMBa v roku 2024 prešiel výraznou aktualizáciou. Hlavným impulzom tejto zmeny bolo predovšetkým ukončenie podpory verzie 6.3 softvéru DSpace, ktorú sme na prevádzku repozitára používali. Ďalším menenej významným dôvodom bol vyšší štandard metadát, ktoré novšia verzia používa na popis súborov, čím sa zvyšuje kompatibilita repozitára s ďalšími platformami ako napríklad OpenAIRE.

Vo verzii softvéru DSpace, ktorú UMB aktuálne používa, však chýbajú niektoré funkcionality: zobrazovanie piktogramov verejných licencií Creative Commons, integrácia altmetriek, prepojenie s vedeckými profilmi ORCID iD a iné. Vývoj open source softvéru DSpace je v súčasnosti veľmi dynamický a vývojárska komunita sa aktívne zameriava na implementáciu chýbajúcich funkcií v nasledujúcich aktualizáciách.

Zmena verzie je pre bežných používateľov viditeľná najmä prostredníctvom nového používateľského rozhrania, ktoré je prehľadnejšie, modernejšie a administrátorom ponúka širšie možnosti konfigurácie. Došlo aj k zmenám na úrovni pracovných postupov týkajúcich sa nahrávania súborov do repozitára. Z tohto dôvodu intenzívne pracujeme na príprave nových manuálov pre používateľov repozitára, ktoré budú zverejnené na webovej stránke knižnice.

Vstup do repozitára: <https://repo.umb.sk>. Viac informácií o štandardoch, harvestovaní a pravidlách zverejňovania publikácií v repozitári nájdete na <https://kniznica.umb.sk/podpora-vedy/podpora-vedy-a-vyskumu/rumba-repozitar-umb.html>.

Aktuality z portfólia dostupných elektronických informačných zdrojov

Univerzita Mateja Bela prostredníctvom univerzitnej knižnice realizuje nákup vybraných elektronických informačných zdrojov (EIZ) pre akademickú obec univerzity. Na rok 2025 knižnica obnovila predplatné do databázy **HSTalks: Business & Management Collection**, ktorá ponúka prístup k článkom a štúdiám z 21 titulov recenzovaných časopisov a k vzdelávacím materiálom v podobe videoprednášok, rozhovorov a prípadových štúdií z oblasti financií, účtovníctva, ekonomiky, trhového hospodárstva, stratégie, marketingu, manažmentu, ľudských zdrojov a prevádzky podnikov.

V roku 2025 budeme pokračovať v rozširovaní databázy **elektronických kníh** zakúpených do fondu univerzitetnej knižnice. Tú aktuálne tvorí takmer 600 titulov, ktoré sú registrovaným používateľom dostupné priamo z online katalógu univerzitetnej knižnice.

Naši používatelia majú aj naďalej prístup k širokému portfóliu EIZ obstarávaných v rámci národného projektu **NISPEZ V – Národný informačný systém podpory výskumu a vývoja – prístupy k elektronickým informačným zdrojom**, ktorý je spolufinancovaný z Európskeho fondu regionálneho rozvoja a jeho hlavným riešiteľom je Centrum vedecko-technických informácií SR.

Zoznam všetkých dostupných EIZ nájdete na webovej stránke knižnice v sekcii *Služby a fondy* → *Elektronické zdroje* <https://kniznica.umb.sk/sluzby-a-fondy/elektronicke-zdroje/>.

Pomôcka na písanie odborných textov v anglickom jazyku

Nástroj na korekciu odborných textov v anglickom jazyku **Writefull** bude študentom a zamestnancom UMB dostupný aj počas roka 2025. K dispozícii sú štyri balíky: online verzie *Writefull Revise* a *Writefull Cite* a dva inštaláčnne doplnky *Writefull for Word* a *Writefull for Overleaf*. Doplnok do wordu je obohatený o nové funkcie. Ak ste ho doposiaľ používali, treba si nainštalovať novú verziu.

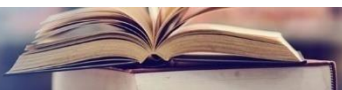

Na plnohodnotné využívanie všetkých balíkov je potrebná registrácia prostredníctvom zamestnaneckého / študentského e-mailu. Odkazy na jednotlivé balíky *Writefull*, návody na inštaláciu, manuály na prácu s balíkmi a záznamy z webinárov nájdete na webovej stránke univerzitetnej knižnice <https://kniznica.umb.sk/podpora-vedy/podpora-vedy-a-vyskumu/writefull.html>.

Katalóg vzdelávacích podujatí univerzitetnej knižnice

Univerzitetná knižnica aktuálne ponúka 28 seminárov z 8 tematických oblastí, ktoré sú určené rôznym cieľovým skupinám používateľov. Semináre trvajú od 30 do 90 minút prezentačnou formou s praktickými ukážkami. Realizujú sa v priestoroch univerzitetnej knižnice vo Vzdelávacom centre Mateja Bela na Tajovského 51 alebo priamo na pracovisku, ktoré prejaví záujem. Katalóg vzdelávacích podujatí nájdete na webovej stránke

univerzitnej knižnice v sekcii *Služby a fondy* → *Základné služby* → *Vzdelávacie podujatia*. Ak vás niečo z našej ponuky zaujalo, napíšte nám na adresu kniznica@umb.sk.

20 rokov podpory výskumu a inovácií

Koncom roka 2004 zverejnilo vydavateľstvo Elsevier so sídlom v Amsterdame abstraktovú a citačnú databázu Scopus, aby slúžila akademickým pracovníkom, knihovníkom a výskumným inštitúciám. K indexovaným časopisom postupne pribudli knihy, konferenčné zborníky a ďalšie typy dokumentov. Za 20 rokov sa obsah databázy rozšíril o 260 %, pričom znalostnú základňu dnes tvorí viac ako 28 000 aktívnych časopisov, 368 000 knižných titulov, 161 000 uskutočnených konferencií, 2,33 miliónov preprintov. Obsah dopĺňajú pridané zdroje informácií ako autorské profily, profily inštitúcií, označovanie publikácií s otvoreným prístupom, či informácie o financovaní výskumu. Scopus pravidelne investuje do nových technológií a v roku 2024 priniesol na trh intuitívny a inteligentný vyhľadávací nástroj *Scopus AI* založený na generatívnej umelej inteligencii GenAI, ktorý využíva dôveryhodný recenzovaný obsah v databáze Scopus, aby pomohol výskumníkom orientovať sa v neznámych akademických oblastiach, urýchlil proces objavovania poznatkov a podporil väčšiu multidisciplinárnu spoluprácu. Mimochodom, vedeli ste, že databáza dala názov takatra tmavá (lat. Scopus umbretta), stredne veľký brodivý vták, ktorý sa vyznačuje vynikajúcimi navigačnými schopnosťami?

Scopus 20

Empowering discovery since 2004